

*Янковий О. Г.
професор кафедри економіки підприємства та ОПД,
Кошельок Г. В.
доцент кафедри економіки підприємства та ОПД,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ

Для сучасної освіти дуже важливим є пошук нових педагогічних можливостей, нових підходів до навчання. Одним із таких підходів є особистісний. Витоки ідеї особистісного підходу освіти були закладені ще Сократом, Платоном, Аристотелем, Сенекою, Плутархом, Протагором та інших. Важливу роль розвитку педагогічної думки античності зіграв Платон (427-547 рр. до н.е.), який вважав, що з навчання слід забезпечити «свободу покликання», тобто враховувати особисті нахили.

У 50-60-х роках ХХ ст. розуміння особистісного підходу визначили представники напряму гуманістичної психології Ш. Бюлер, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, педагогічне втілення ідей яких оформилося як «гуманістична педагогіка», де центр уваги – унікальна цілісна особистість, яка прагне самоактуалізації, відкрита для сприйняття нового досвіду, здатна на усвідомлений та відповідальний вибір.

Найбільший розвиток особистісного підходу припадає на 70-80-ті роки ХХ ст. У вітчизняній педагогіці особистісний чинник у навчанні досліджували Н.А. Данилов, Л.В. Занков, Г.С. Костюк, Х.Й. Лейментс, В.А. Сухомлинський, Д.Є. Ельконін та ін. Плідною для особистісного підходу виявилася модель змісту освіти В.В. Краєвського, М.М. Скаткіна, що включала чотири елементи культурного досвіду. У цей час основною метою особистісно орієнтованої освіти стає розвиток особистості учня.

Особистісний підхід у педагогіці – це ставлення до людини, як до особистості, розуміння, що вона має індивідуальні якості. Викладач, який застосовує цю методiku в роботі, розуміє, що кожен здобувач має свої думки, погляди, мрії, інтереси. Також викладач розуміє, що у кожного вони різні. У цьому випадку викладач краще за колег та інших людей здатний зрозуміти кожного здобувача. Він може його вислухати, допомогти, підтримати, дати пораду. На жаль, таких освітян мало.

Щодо особистісно орієнтованих технологій навчання, то вони передбачають перетворення суперпозиції викладача й субординованої позиції студента на індивідуально-рівноправні позиції. При впровадженні названих технологій важливим є дотримання послідовності, динаміки – від максимальної допомоги педагога студентам під час виконання навчальних завдань до поступового зростання їхньої власної активності, до повної саморегуляції в навчанні й появи відносин партнерства між ними. Особистісно орієнтована технологія навчання спрямована на розвиток особистості й ґрунтується передусім на виявленні особливостей студента як суб'єкта. При цьому враховується становлення особистості як майбутнього фахівця, його інтереси й потреби [1].

В основі особистісно орієнтованої технології навчання – особистість студента, створення комфортних, без конфліктних умов для його навчання. Особистісно орієнтованим технологіям характерна гуманістична і психологічна спрямованість. Дана технологія окреслює не тільки накопичення знань, вироблення вмінь, навичок, компетентностей, а й формування принципів саморозвитку й самореалізації майбутнього фахівця, розвиток його пізнавальних здібностей. Ці технології легко вписуються у традиційну систему навчання за таких умов:

- викладач змінить сам підхід до процесу навчання, ставлення до студента, усвідомить, що студент є центральною фігурою, а не викладач;
- самостійне набуття й, особливо, застосування отриманих знань стає пріоритетним, а не засвоєння та відтворення готових знань;

- у процесі спілкування зі студентом повинна виявлятися повага до особистості у будь-яких ситуаціях, а не повчання і менторство;
- для всебічного розвитку особистості важливе значення мають особливості фізичного, духовного, етичного розвитку цілісності особистості студента, а не окремих її якостей [1].

Багато хто відмовляється застосовувати особистісний підхід, тому що він передбачає співробітництво між викладачем і здобувачем. Але лише завдяки співпраці можна досягти найвищого результату у будь-якій діяльності. Однак будь-який педагог, який любить свою професію і бажає розвиватися, може освоїти принципи особистісного підходу та навчитися застосовувати їх. До них належать:

- добре знати індивідуальні особливості характеру здобувача, його смаки, уподобання, інтереси;
- знати світогляд здобувача, його погляди на важливі аспекти життя, думки щодо суттєвих питань;
- забезпечувати здобувача діяльністю, яка розвиватиме його та позитивно на нього впливатиме;
- виявляти та усувати причини, що заважають розвитку та досягненню цілей, навчити самостійно справлятися із цими завданнями;
- допомагати у формуванні позитивних якостей особистості студента, навчити його самовихованню, совісті, виявлення негативних якостей та їх усунення.
- навчити самостійності, а саме навчити приймати рішення та брати за них відповідальність;
- не приймати все керівництво на себе, а спрямовувати здобувачів, допомагати в організації їхньої діяльності.

Побудова процесу навчання особистісного підходу відрізняється від традиційного.

1. У традиційному підході це жорстко регламентований процес. Будь-яке відхилення неприпустимо. Той, хто навчається, повинен засвоїти предмет, незважаючи ні на що, інакше – покарання.

2. Розвиток здійснюється у заданому напрямку. Не враховуються особливості кожного здобувача.

3. Єдиний всім вектор психічного розвитку. Не враховуються різні особливості психіки кожної людини, що формується на основі пережитого досвіду.

4. Вектор розвитку будується з навчання до здобувача. Це означає, що здобувач має засвоїти предмети, задані програмою. Але не враховуються його здібності та схильності.

5. Формування особистості відбувається із заданими властивостями. Тобто учень підлаштовується під умови, втрачаючи при цьому індивідуальність.

Даний підхід має свої недоліки: переоцінка інтересів здобувача. Іноді надмірне надання свободи негативно впливає на становлення особистості; складність застосування; велика кількість студентів у групах, складно знайти підхід до кожного; не завжди правильна готовність до майбутнього; невідповідність деяким стандартам. Це багато в чому обмежує компетентність викладача.

У цілому можна зазначити, що особистісно орієнтоване навчання надає можливості кожному студентові навчатись відповідно до своїх здібностей і потреб, орієнтує студента не тільки на досягнутий ним рівень, а й висуває вимоги дещо більші за його здібності, сприяє тому, щоб навчання постійно спрямоване на реалізацію його потенційних можливостей.

Список використаних джерел:

1. Кайдалова Л. Г. Теоретичні та методологічні аспекти особистісно орієнтованого навчання. URL: http://www.rusnauka.com/31_ONBG_2009/Pedagogica/54205.doc.htm.